

УДК 621.326

О.В. Черниш, Л. Я. Малюта, канд. екон. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя, Україна

**ПРОЦЕС БЮДЖЕТУВАННЯ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК
ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

O.V. Chernysh, L.Y. Maliuta, Ph.D, Assoc. Prof.

**BUDGETING PROCESS CAPITAL INVESTMENT AS FUNDAMENTAL BASIS OF
EFFECTIVE ENTERPRISE**

На сьогодні, основною метою кожного підприємства є задоволення потреб споживачів з метою отримання прибутку, що чітко окреслює наявність ринкових умов в Україні. Необхідно, звернути чималу увагу на поняття «бюджетування капітальних інвестицій», так як саме цей процес дозволить раціонально, виважено та продуктивно розпоряджатись потоками грошових коштів і при цьому зазнавати мінімальних втрат.

Бюджетування капітальних інвестицій – процес виявлення, оцінювання, планування й фінансування значних інвестиційних проектів.

Саме тому, дослідження проблеми процесу бюджетування капітальних інвестицій як фундаментальної основи ефективної діяльності підприємства є актуальним бо, на даний час, це відображає один із базових критеріїв беззаперечного лідерства під час конкуренції на ринку та вдосконалення процесу виробництва як такого в цілому.

Як відомо, бюджетування капітальних інвестицій охоплює: визначення потенційних проектів капітальних інвестицій; калькулювання витрат і доходів, пов'язаних зі здійсненням проектів; оцінку запропонованих проектів; складання бюджету капітальних інвестицій; переоцінку вже ухвалених проектів. Капітальний бюджет відображає, в якому обсязі, і в які терміни необхідно вкладати грошові кошти для придбання або створення основних активів підприємства. У бюджеті такі активи класифікують за видами, визначають обсяги та джерела їх фінансування та наводять необхідні обґрунтування (у вигляді інвестиційних розрахунків).

Капітальний бюджет відображає, в якому обсязі і в які терміни необхідно вкладати грошові кошти для придбання або створення основних активів підприємства. У бюджеті такі активи класифікують за видами, визначають обсяги та джерела їх фінансування та наводять необхідні обґрунтування (у вигляді інвестиційних розрахунків). Будь-який бюджет капіталу містить такі частини: витрати – початкові видатки, потрібні для того, щоб розпочати здійснення проекту; вигоди – очікуване в майбутньому отримання доходів чи економії на витратах у наслідок здійснення програми; час – термін використання інвестицій; ризик – оцінка невпевненості вкладення капіталу як операцій, що спрямовані в майбутнє; альтернативи – аналіз та порівняння можливих варіантів реалізації проектів.

Існує ряд критеріїв оцінювання ефективності інвестиційних проектів фірми. Найбільш загальноприйнятим критерієм вважається чиста дисконтна вартість (ЧДВ) - сума очікуваного в майбутньому доходу мінус відсоток на капітал як "компенсація за очікування". Якщо проєктована ЧДВ позитивна, то проєкт може бути прийнятим. Позитивна ЧДВ означає, що готівка, котру фірма очікує отримати від проєкту, більша, ніж очікуваний вплив плюс відсоток, котрий може бути отриманий, якщо гроші будуть вкладені в яку-небудь справу. Якщо ЧДВ від'ємна, то проєкт буде відхилений.

При порівнянні двох варіантів інвестицій приймається варіант, за яким приріст капіталу і додатковий дохід більші.

Найважливішою частиною завдання економічного аналізу ефективності намічуваних капіталовкладень є порівняння вартості пропонованих інвестицій і поточної величини потоків готівкових коштів, пов'язаних з інвестиціями, - метод чистої поточної вартості (ЧПВ). У випадку, якщо враховані потоки готівкових коштів перевищують вартість інвестицій, то критерій ЧПВ вказує, що проект є прийнятним.

Методи капітального бюджетування можна підрозділити на стандартні (елементарні) методи капітального бюджетування, тобто методи, які передбачають прийняття інвестиційних рішень в умовах визначеності: при відсутності факторів ризику, низькому або стабільному рівні інфляції і т.п.; та ризикові – тобто більш тонкі методи розрахунку, які передбачають прийняття інвестиційних рішень в умовах невизначеності, інфляції та ризику.

Підсумовуючи, з цією метою, пропонуємо ряд концептуальних пропозицій для утвердження процесу бюджетування капітальних інвестицій, а саме, використання оптимізації, так як причиною виникнення обмеження інвестиційних надходжень виражається у тому, що окремі підприємства не бажають залучати зовнішні джерела фінансування, досконалого аналізу методів порівняльного аналізу, який характеризує особливості застосування різноманітних підходів до прогнозування; аналізу і синтезу, суть яких полягає у обґрунтуванні факторів, що найбільш впливають на капітальні інвестиції (придбання, капітальний ремонт, поліпшення (реконструкцію, модернізацію) основних засобів; економетричного моделювання, в аспекті побудови моделей залежності суми капітальних інвестицій від джерел їх фінансування та аналізу Фур'є, який має на меті побудову моделі прогнозування залежного показника.

Отже, виконання капітального бюджету представляє інтерес для керівництва підприємства в аспекті забезпечення фінансової стійкості та досягнення прогнозованого фінансового результату. В даний час зростає необхідність досконалого планування капітального бюджету, так як сукупний ефект від його виконання виражається низкою параметрів(зростанням (зниженням) чистого прибутку; зміною (зниженням або приростом) капітальних активів (основних засобів або незавершеного будівництва); зміною величини довгострокових зобов'язань у пасиві балансу підприємства та ін.) від яких залежить ефективність діяльності підприємства.

Література

1. Білик М. Д. Бюджетування у системі фінансового планування // Фінанси України/ М.Д. Білик. – 2003. - №3.
2. Бриггем Ю., Гепенски Л. Финансовый менеджмент. Полный курс: Пер. с англ. // Под ред. В.В. Ковалева. СПб.: Экономическая школа, 1997.
3. Бенъ Т. Г., Довбня С. Б. Бюджетування як інструмент удосконалення системи фінансового менеджменту підприємств // Фінанси України. - 2000. - № 7.
4. Грідічіна М. В. Корпоративні фінанси: Навчальний посібник/ М.В. Грідічіна. – К.: МАУП, 2002.
5. Идрисов И.Б. Планирование и анализ затрат/ И.Б. Идрисов. – М., 1995.
6. Мельник О. Г. Методи бюджетного планування // Фінанси України. - 2003. - № 12.
7. Партин Г. О. Бюджетування у системі управління витратами підприємства // Фінанси України. - 2003. - № 5.
8. Харко А. Ю. Бюджетування у процесі управління фінансовою діяльністю підприємства // Фінанси України. - 2001. - № 9.